

Výběr událostí souvisejících s problémem koncentračního tábora pro Romy a Sinty v Letech na Písecku 1974 – 2018.

- Tábor stál dva kilometry východně od obce Lety. Od srpna 1940, byl označován jako pracovní tábor, od roku 1942 jako sběrný tábor a od srpna 1942 jako „cikánský tábor“. Věžňové, kteří jím prošli a poté putovaly do vyhlazovacího tábora Osvětim a měli tak možnost srovnání ho označují táborem koncentračním. Jeho oplocená část měla rozlohu 66 arů (0,66 hektaru), ke které patřilo ještě 11,2 arů neoplocené zemědělské půdy. V letech 1942 až 1943 byl tábor vězením pro "Cikány, cikánské míšence a osoby žijící po cikánsku". V nelidských podmínkách zde čekala smrt na 326 vězněných, z toho 241 dětí mladších 14 let. Dalších 540 vězňů bylo posláno na smrt do vyhlazovacího tábora Osvětim - Březinka.
- V roce 1973 byl na místě tábora postaven velkokapacitní vepřín.
- O vybudování důstojného pietního místa na místě tábora se začalo hovořit až v roce 1995, kdy byl nedaleko areálu vepřína odhalen památník obětem tábora.
- V roce 1997 ministři Jan Ruml (ODS) a Pavel Bratinka (ODA) prohlásili, že navrhnou vládě, aby vepřín vykoupila a zbourala, a na místě nechala postavit důstojný památník romským obětem holocaustu. Společnost AGPI, které vepřín patří, později uvedla, že je ochotna farmu přemístit za "přiměřenou náhradu".
- Od té doby se problém odsouval, byť se k němu vlády i úředníci často vyjadřovali: k řešení problému se hlásily vlády Václava Klause (ODS), Josefa Tošovského (nestraník) i Jiřího Paroubka (ČSSD), za stěžejní věc označili odstranění vepřína a vybudování důstojného pietního místa v roce 1999 prezident Václav Havel i ministr pro lidská práva Michael Kocáb (za SZ).
- V dubnu 2005 Evropský parlament schválil v rámci rezoluce odsuzující diskriminaci Romů a Sintů výzvu ke zrušení vepřína v Letech. Krátce poté vyvolal rozruch prezident Václav Klaus, který řekl, že tábor nebyl "koncentrační tábor v tom slova smyslu," s tím, že tábor nebyl určen pro Romy, ale "pro ty, kteří odmítli pracovat". Klausův názor vyvolal pobouření v řadách romských organizací i politiků. Podobně jako Klaus se v srpnu 2014 vyjádřil poslanec Tomio Okamura (Úsvit), jehož slovy se zabývala policie, která pak trestní oznámení na Okamuru, které podal Výbor pro odškodnění romského holocaustu v ČR odložila s tím, že nebylo zjištěno naplnění skutkové podstaty trestného činu.
- V dubnu 2007 premiér Mirek Topolánek (ODS) řekl, že na přemístění vepřína nebude mít vláda peníze. Podobně se v roce 2012 vyjádřil premiér Petr Nečas (ODS) a v květnu 2014 premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD), který řekl, že desítky milionů korun, potřebné na likvidaci a postavení nového vepřína, by měly být využity třeba na vzdělávání romských dětí a na zlepšování sociálních podmínek v sociálně vyloučených lokalitách.

· V červnu 2010 bylo nedaleko místa, kde ležel tábor, otevřeno pietní místo, které tvoří přírodní amfiteátr, dvě repliky původních dřevěných ubikací s expozicí připomínající památku romských obětí nacismu, parkoviště a nové cesty. Ministr kultury Václav Riedlbauch tehdy řekl, že zásluhu na vzniku tohoto místa má především zmocněnec pro lidská práva Michael Kocáb. Vláda na projekt uvolnila 21,4 milionu korun. Pietní místo později převzal do správy Památník Lidice.

· V červenci 2013 Výbor OSN pro lidská práva vyzval Českou republiku, aby vepřín zavřela. Vládní zmocněnkyně pro lidská práva Monika Šimůnková v reakci řekla, že odstranění vepřína podporuje, rozhodnutí o jeho osudu je ale na nové vládě.

· Loni v květnu ministr pro lidská práva Jiří Dienstbier (ČSSD) řekl, že na místě bývalého tábora bude zřejmě dále vepřín. Vedl několik jednání s majiteli, ale žádný konkrétní závěr z dialogu nevzešel. Začátkem srpna ovšem ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL) oznámil, že vláda je blízko k dohodě o odkoupení vepřína. Herman uvedl, že věří tomu, že vláda celou záležitost dokáže vyřešit do konce volebního období.

· Loni začátkem září se kvůli svým slovům o táboře stal terčem kritiky ministr financí a šéf ANO Andrej Babiš. Podle fotoreportéra Aktuálně.cz Babiš řekl, že je lež, že Lety byly koncentračním táborem. "Byl to pracovní tábor. Kdo nepracoval, šup a byl tam," řekl údajně. Babiš se poté omluvil a od výroků distancoval, tábor také navštívil spolu s Danielem Hermanem a ministrem spravedlnosti Robertem Pelikánem (ANO). Ve stejné době Babiš prohlásil, že chce sehnat peníze na výstavbu památníku a zajistit výkup vepřína.

· Začátkem loňského září ministr Jiří Dienstbier zveřejnil starší usnesení z dubna 2016, podle něhož kabinet preferuje vykoupení vepřína. Loni v listopadu vláda rozhodla o zadání posudku na ocenění pozemků nemovitostí a technického vybavení výkrmny, aby ji stát mohl odkoupit. Vlastní posudek má i společnost AGPI.

· Letos 13. července si zástupci vlády a společnosti AGPI předali nabídky k případnému odkupu. Valná hromada firmy vyslovila souhlas s převodem areálu vepřína na stát. Částka, kterou by stát měl zaplatit, nebyla v té době veřejně známa.

· 7. srpna 2017 se Daniel Herman, bývalý vládní ministr kultury s majiteli dohodl na odkupu vepřína v Letech. za částku cca 450 mil.

· V září 2017 nový ministr financí Ivan Pilný prohlásil, že odkup vepřína bude muset zprostředkovat až vláda vzešlá z voleb z října 2017.

· V roce 2018 nová vláda od majitelů firmy AGPI vepřín odkoupila. Dnes již jsou objekty vepřína prázdné a v nejbližší době proběhne likvidace budov. V současné době památník lety spravuje MRK a o podobě pietního místa probíhá diskuse pozůstalých se společnostmi. VPORH v ČR dlouhodobě usiluje o zřízení Centra původních českých Romů a Sintů v Praze, které by se stalo školícím místem a místem setkávání různých skupin obyvatel. Tento projekt podpoří Norské království.

VPORH v ČR, r. 2013, doplněno říjen.2018.